

UOT 94(479.24)

**ERMƏNİSTAN-AZƏRBAYCAN DAĞLIQ QARABAĞ
MÜNAQİŞƏSİNİN HƏLLİ PERSPEKTİVLƏRİ RUSİYA
FEDERASIYASI TARİXÇİLƏRİNİN TƏDQİQATLARINDA****H.Q.KAZIMOVA***Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası
halima.kazimova.77@mail.ru*

Məqalədə Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi fonunda baş verən hadisələr, eləcə də tərəflər arasında münasibətləri sabitləşdirmək üçün aparılan danışıqlar prosesi təhlil edilmişdir. Dağlıq Qarabağ münaqişəsində nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar olan BMT, NATO, ATƏT və digərlərinin Ermənistanla Azərbaycan arasında kompromisin yaradılması üçün atılan diplomatik gedişatların Rusiya tarixşünaslığında öz əksini tapması məqalədə yer almışdır. Rusiya Federasiyasının Azərbaycana qarşı qeyri obyektiv siyasətini əksər rus müəlliflərinin əsərlərində də dəstəklənir. Rusiya Cənubi Qafqazda coğrafi mövqe uğrunda əsrlər boyu apardığı mübarizədə əldə etdiyi üstünlüyü heç bir dövlət və təşkilatın siyasi oyunlarına qurban vermək istəmir. Bu səbəbdən, Ermənistanla Azərbaycan arasında davam edən Dağlıq Qarabağ münaqişəsi hələ də həllini tapmayıb. Məqalədə Rusiya tarixşünaslığında bu mövzuya həsr olunmuş kitab və məqalələri təhlil edərəkən birbaşa və dolayısı yolla Azərbaycan tarixinə qarşı həqiqətə əsaslanmayan fikirlərin kökündə duran məqamlar araşdırılmışdır.

Açar sözlər: Dağlıq Qarabağ, beynəlxalq təşkilatlar, ATƏT, Minsk qrupu, BMT, Rusiya tarixşünaslığı, Jeleznovodsk sazişi, Qarabağ münaqişəsi.

Azərbaycan beynəlxalq təşkilatlarla qarşılıqlı əməkdaşlıq və ikitərəfli əlaqələrin qurulmasında, eləcə də beynəlxalq aləmə inteqrasiya istiqamətində ərazilərini sülh yolu ilə azad etmək təkliflərini daim öndə tutmuşdur. Ərazi bütövlüyünü qoruyub saxlamağı, öz vətəndaşlarının təhlükəsizliyini təmin etməyi özünün başlıca vəzifəsi hesab edən Azərbaycan Respublikası, beynəlxalq təşkilatlar və institutların təcrübəsindən istifadə etmək məqsədi ilə qısa müddət ərzində Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT), Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı (ATƏM, daha sonra ATƏT), İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT), Avropa Şurası, Avropa Birliyi, NATO, həmçinin digər dünya və regional qurumlarla qarşılıqlı faydalı əlaqələr yaratmaqdadır.

XX əsrin sonunda Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə qarşılaşan Azərbaycan Respublikası, bu münaqişənin sülh yolu ilə həlli mövqeyində olduğu üçün beynəlxalq təşkilatlar və dövlətlərlə əməkdaşlığı daha da genişləndirirdi. Bu təşkilatların vasitəçiliyi ilə Qarabağda sülhü bərqərar etmə yolundakı təkliflərə

və bu istiqamətdə aparılan istənilən danışıqlara Rusiya tarixşünaslığında geniş yer verilmişdir. Xarici və rus tədqiqatçılar Azərbaycanda olan siyasi proseslərdən bəhs edərkən təhlillərini Cənubi Qafqaz fonunda aparmağa üstünlük verirdilər. Məsələn, Rusiya tarixçisi Dmitri Malışevin Cənubi Qafqaz Respublikalarının təhlükəsizliyi haqqındakı “onlar öz daxili təhlükəsizliyini regiondaxili qurumların formalaşması yolu ilə deyil, dünya siyasətinin əsas subyektləri ilə əlaqə yaratmaq yolu ilə təmin etməyə çalışırlar. Bu halda regionun üç respublikası olaraq siyasi münaqişələrə cəlb olunan bu dövlətlər münaqişələrin həllində beynəlxalq aləmə inteqrasiya imkanlarını əlavə bir vasitə kimi qiymətləndirirlər” [8, 85] fikri dünya dövlətləri və təşkilatlarının bu regionu və burada gedən siyasi prosesləri hər zaman diqqət mərkəzində saxlamaya maraqlı olduğunu göstərir. Aleksandr Krılov və Dina Malışevanın “Rusiya üçün Cənubi Qafqazın xüsusi əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, o Rusiya Federasiyasının ən mürəkkəb etnopolitik hissəsi olan Şimali Qafqazı birləşdirən sərhəd bölgəsində yerləşir” [6, 53] fikirləri də bunu bir daha sübut edir. Regionun Rusiya Federasiyası ilə coğrafi yaxınlığı və yüksək inteqrasiya dərəcəsi göstərir ki, Rusiya Cənubi Qafqazın siyasət və iqtisadiyyatındakı mühüm rolunu davam etdirəcəkdir.

A.Bolşakov Sovet respublikalarında baş verən etnik qarşıdurmaların post-kommunizm dövrünə xas olan xüsusiyyətlərinin çoxluğunu vurğulayaraq qeyd etmişdir ki, Postsovet məkanında baş verən etnik münaqişələrin Balkanlardakı bənzər qarşıdurmалardan fərqi, hər şeydən öncə onların uzunmüddətli və həll olunmamış [2, 27] qalmasındadır. Hal-hazırda keçmiş sovet məkanında Abxaziya, Dağlıq Qarabağ, Dnestrətrafi və Cənubi Osetiyada baş verən hərbi-etnik münaqişələrin “dondurulması” münaqişə tərəfləri arasında münasibətləri və danışıqlar prosesini gərginləşdirərək, baş tuta biləcək nəticəni uzaqlaşdırır.

Olqa Şabelnikova bu istiqamətdə apardığı təhlillərində qeyd edir ki, “dondurulmuş” münaqişələr regionun Avropa və Asiya arasında enerji və nəqliyyat dəhlizinə çevrilməsində təhlükə yaratdığından Cənubi Qafqazda stabilliyin və təhlükəsizliyin təmin olunmasında geosiyasi, geoiqtisadi maraqlarını üstün tutan Avropa Birliyini münaqişələrin həlli istiqamətində vasitəcilik etməyə sövq edir. Avropa Birliyi hələ 1990-cı illərin əvvəllərində Abxaziya, Cənubi Osetiya və Dağlıq Qarabağda uzun sürən münaqişələrin həllinin zəruriliyini göstərsə də, yalnız 2001-ci ildən rəsmi surətdə Cənubi Qafqazda münaqişələrin siyasi cəhətdən nizamlanması proseslərinə qoşulmağa maraqlı olduğunu bildirdi [12, 109].

O.Şabelnikova 2008-ci ilin avqust ayından sonra Avropa Birliyinin Cənubi Qafqazda hələ də öz həllini gözləyən münaqişə ocaqlarının söndürülməsi istiqamətində olan tədqiqatlarının təhlili zamanı Rusiya və ABŞ-dan fərqli olaraq Avropa Birliyinin Cənubi Qafqazdakı münaqişələrin həllində qərəzsiz vasitəçi imicini saxlaya bildiyini xüsusi vurğulayır. Müəllifin fikrincə, beynəlxalq təşkilatlar digər regionlardakı münaqişələrə nisbətdə Cənubi Qafqazda mövcud münaqişələrə oxşar siyasi fəallığı göstərə bilmir, eləcə də Avropa

Birliyinin Gürcüstandakı aktiv vasitəçilik fəaliyyətini də Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanmasına münasibətdə görmək olmur. Dünya təşkilatları Gürcüstandakı vasitəçilik missiyasının təcrübələrini eyni regionda yerləşmələrinə baxmayaraq, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ münaqişəsi üçün tətbiq etməkdə tərəddüd edirlər. Keçmiş sovet məkanındakı münaqişələri müqayisə edən müəllif Avropa Birliyinin Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə seyrici və laqeyd müşahidəçi rolunda qaldığını müşahidə edir [12, 112-115]. Bundan əlavə, regionda Avropa İttifaqı özünə etimad qazanmaq üçün “yumşaq tədbirlər”lə yanaşı, ATƏT-in Minsk qrupunun işinə praktiki və siyasi töhfə vermək gücünə malik idi. O.Şabelnikovanın Avropa Birliyinin Qarabağ münaqişəsinin nizamlanmasında səsləndirdiyi “qərəzsiz”, “tərəddüd edir”, “praktiki və siyasi töhfə verə bilər” kimi fikirləri təşkilatın bu münaqişədəki biganə və laqeyd imicinə xas xüsusiyyətlərində göstərilir. AB-nin 2006-2011-ci illərdə Cənubi Qafqaza ezam olunmuş xüsusi həmsədri Peter Semnebi Qarabağ münaqişəsində danışıqların səmərəsizliyini “tərəflər arasında tam etimadın olmaması və hələ də sistemli qarşılıqlı əlaqənin həyata keçirilməməsində”[10] görür.

Digər müəlliflər, münaqişənin həllindəki gecikmələri Avropa və Rusiya ilə əməkdaşlıqda Azərbaycanın soyuq mövqe göstərməsi ilə əlaqələndirirlər. Bu müəlliflərdən O.Krıjanovskaya və S.Petrova mövqələrini belə əsaslandırırırlar ki, Cənubi Qafqazın regional siyasəti və təhlükəsizliyi məsələləri ilə məşğul olan siyasətçilər və ekspertlər arasında Ermənistanın istənilən xarici siyasətdə həmişə Azərbaycana nisbətən daha çox “qərbyönlü” olduğu, eyni zamanda Ermənistanın Moskva üçün Azərbaycana nisbətən daha yaxın regional tərəfdaş və müttəfiq kimi qəbul edildiyi fikri formalaşmış. Müəlliflər Azərbaycanın Avropa və Rusiyaya qarşı soyuq münasibət göstərməsinin səbəblərinə toxunarkən Qarabağ və Ermənistanla qarşı istənilən “hərbi müdaxilə” ilə Gürcüstanın Cənubi Osetiyaya təzyiqini müqayisə etdikdə, Qərbin birinci vəziyyəti daha çox narazılıqla qəbul etdiyini bildirirlər. Belə olduqda Azərbaycan Rusiyanın Cənubi Qafqazdakı hərbi-siyasi müttəfiqinə və KTMT üzvünə (yəni Ermənistanla – H.K.) qarşı torpaqlarını qorumaq məcburiyyəti ilə üzləşdiyindən Moskvanın dəstəyini [5, 117] görməyəcəkdir. Qeyd etmək lazımdır ki, 1992-ci ildə Rusiya bəzi keçmiş Sovet respublikalarının iştirakı ilə *Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı* adlanan hərbi blok yaratmış və hazırda onu daha da genişləndirmək kursu aparır [1, 239]. KTMT-nin prinsipləri, məramı və şərtləri Azərbaycanı qane etmədiyindən 1993-cü ildən daxil olduğu bu təşkilatla əməkdaşlığı 1999-cu ildə bitirməyə məcbur oldu. Ermənistan bu təşkilatın irəli sürdüyü prinsiplərə əsasən daim Rusiyanın himayəsi altında idi [3, 954]. Bu təşkilat, ilk növbədə, Rusiyanın keçmiş SSRİ məkanında öz geosiyasi, geoiqtisadi və hərbi-geostrateji üstünlüyünü qorumaq, dövlət və milli maraqlarını təmin etmək, bu regionda mərkəzdənqaçma meyillərin qarşısını almaq, Qərbin qonşu dövlətlər üzərindəki getdikcə artan təsirini zəiflətmək, yenicə müstəqillik qazanmış qonşu ölkələrin xarici siyasətini mümkün qədər koordinasiya etmək məqsədi güdürdü.

Demokratik yolla torpaqlarını qorumaqda Azərbaycana dəstəkçi kimi görünən dünya dövlətlərinin əksəriyyətinin reallıqda xristian həmrəyliyi əsas götürərək bilavasitə Azərbaycana qarşı fərqli siyasət yeritməsi Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanması yolunda böyük əngəllər yaradır. Samuel Hantinqton tərəflərin münasibətlərini müsbət səpgiyə yönəltmək üçün aşağıdakı təklifləri vermişdir: “Ümumiyyətlə, atəşkəs danışıqlarının uğurlu olmasını təmin etmək üçün hər iki tərəfdən və eyni zamanda üçüncü tərəfdən vasitəçilər eyni dərəcədə fəaliyyətə cəlb olunmalıdırlar. Hətta bəzi hallarda, tək bir dövlət müharibənin dayandırılmasına nail olmaq üçün kifayət qədər təsir göstərə bilər” [11, 482-483]. S.Hantinqtonun fikirləri reallıqda rəsmiləşsə Qarabağ münaqişəsinin həllində bu və ya digər dərəcədə canlanma yarana bilər. Qafqazda münaqişələrin həll olunması üçün sülh təşkilatlarının üzvlərinin uzun illər ərzində müxtəlif vasitə mexanizmlərinə və metodlara əl atdığını bildiren Anna Şelest bu mövqeyi ilə danışıqların səmərəsizliyini daha qabarıq şəkildə ön plana çıxarır [13, 40]. Hal-hazırda bu regionda dondurulmuş və öz həllini gözləyən münaqişələr mövcuddursa, demək bu məsələyə həmsədr və vasitəçilər qismində istənilən qədər diqqət olunmayıb. SSRİ-nin iflasından sonra Qarabağ problemi ilk mərhələdə de-yuri olaraq “beynəlxalq” status almasına baxmayaraq, qlobal beynəlxalq sistemlər çərçivəsində məsələnin həlli yollarının axtarılması istiqamətində lazım olan qədər diqqət çəkməməklə yanaşı keçirilən görüşlərin iflasa uğraması ilə tarixdə xoşagəlməz iz qoydu. Deyilənləri birinci növbədə Qarabağ münaqişəsində vasitəçilik missiyasını öz üzərinə götürmüş ATƏT-in Minsk qrupunun üzv ölkələri olan ABŞ, Fransa və Rusiyanın bölgədə keçirdikləri səmərəsiz manitorinqlər nümunəsində görmək olar.

Hələ 1991-ci ilin sentyabrında Rusiya Ali Sovetinin sədri Boris Yeltsin və Qazaxstan Respublikasının prezidenti Nursultan Nazarbayevin münaqişə tərəfləri arasında sülhü bərpa etmək, eyni zamanda vəziyyətlə yerində tanış olmaq məqsədi ilə Azərbaycan və Ermənistanla səfər etməsini şərh edən rus müəlliflərindən P.Y.Quruşkin və A.Nuykin Azərbaycanın daha çox münaqişəyə qarşı sərt mövqeyini görməzdən gələrək bölgəyə səfərlərinin, ancaq ermənilərin səbirsizliklə gözlədiyini qeyd edirlər. Onların fikrincə, erməni tərəfi Jeleznovodsk sazişinə “Azərbaycanla-Dağlıq Qarabağ, Azərbaycanla-Ermənistan arasındakı münasibətlərin qaydaya salınması yolunda vasitə kimi baxırdılar” [4, 200]. P.Y.Quruşkin fikrini “erməni təcavüzkarları bu sazişdən Dağlıq Qarabağın Ermənistanla birləşdirmək istiqamətində real planlar gözləyirdilər” şəklində qeyd etsəydi baş verən hadisələrin məntiqi izahı baxımından daha doğru olardı. Ancaq bu saziş münaqişənin nizamlanması yolunda Azərbaycan tərəfi üçün səmərəsi olmayan danışıqların birinci mərhələsi oldu. A.Nuykin də münaqişəsinin həlli üçün Yeltsinin Qarabağa gəlməsini gözləyənlərin ümidlərinin bu səfərdən sonra puç olduğunu, Jeleznovodsk sazişinin nəticə vermədiyini [9] xüsusi vurğulamışdır.

Jeleznovodsk sazişini uğursuz hesab edən P.Y.Quruşkin danışıqların nəzərətiliyi, bu istiqamətdə aparılan məsləhətləşmələrin aşağı səviyyədə olduğu,

danışıqlar prosesinin hazırlıq mərhələsində bir sıra ciddi səhvlər buraxıldığı fikrindədir. Müəllif görüşün gedişində tələblərin öz prioritetliyinə görə dərəcələrə ayrılmadığını, bir sıra mühüm məsələlərin dərhal birinci bəndə salınmasını (atəşin kəsilməsi, qeyri-konstitusiyalı qərarların ləğvi, qanuni hakimiyyət orqanlarının səlahiyyətlərinin tanınması və münaqişə bölgəsindən silahlı birləşmələrin çıxarılması) və bu məsələlərin bərabər hüquqlu kimi tanındığını qeyd etmişdir. Bu tələblərin mərhələli, yaxud da eyni vaxtda yerinə yetirilməsinin bir məsələ kimi ortaya çıxdığını bildirən müəllif, həmçinin atəşkəsin təmin edilməsi üzrə mexanizmlərin və qeyri-qanuni sayılan silahlı birləşmələrin çıxarılması üsullarının işlənilmədiyini və hazırlanmadığına da təəssüflənir [4, 200]. Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, bu kimi hallar danışıqlar prosesinin təşkilində təşəbbüskarların şəxsi maraqları, mərkəzlə respublikalar arasında mürəkkəb siyasi vəziyyətlə bağlı idi. Bundan əlavə, mərkəzdə modern mərhələyə keçmək istəyənlərlə klassik quruluşun tərəfdarları arasında həm açıq, həm də gizli mübarizə gedirdi. Bunlarla birlikdə, bu hadisələrdən yararlanmaq istəyənlərin qərəzli və gizli istəkləri Qarabağ münaqişəsində danışıqları sərt və sonu olmayan bir çərçivəyə salmaq məqsədi güdürdü.

Ümumiyyətlə, elmi ədəbiyyatda danışıqların aparılma modeli olaraq “yumşaq” və “sərt” nəzəriyyələrdən istifadə olunur. Birinci variantda, tərəflər münaqişənin şiddətlənməsindən uzaqlaşmaq üçün danışıqların aparılmasını nəzərdə tutan saziş və müqavilənin bağlanılmasına mütləq nail olurdularsa da, əsasını sərt mövqe və inadkar təşəbbüs təşkil edən ikinci variantın nəticəsi tərəflərdən birinin tələblərinin qəbul olunması ilə başa çatırdı. Etnik ərazi mübarizələrinin xarakterində qarşılıqlı inamın, həmçinin öz mövqeyini əlaqələri nizamlamaq naminə dəyişdirmək xüsusiyyəti yox idi. P.Y.Quruşkinə görə, danışıqlar prosesinin inkişafından asılı olmayaraq, hər iki tərəf olduqca sərt, dözülməz, kompromisə etinasız mövqedə olduğundan Qarabağ probleminin xarakterinə dünyada geniş yayılmış “sərt” model uyğundur [4, 199].

Ermənistanın əsassız iddialarına, qeyri-qanuni addımlarına münasibətdə müəlliflərin bir çoxu qeyri-obyektiv mövqe tutmuşlar. Münaqişənin ciddiliyinə laqeyd yanaşan bu müəlliflərin “fəaliyyəti”ni erməni millətçiləri təqdir etsələr də Azərbaycan Respublikası bir demokratik dövlət olaraq daim Qarabağ münaqişəsinin həlli yolunda kompromis mövqe tutmuşdur.

Mixail Mayorovun “Zaman gedir və buna görə də təxirə salmadan, mərhələ-mərhələ düşmənçilik və soyuqluq divarlarını dağıtmaq lazımdır. Əks halda bu divarlar həddən artıq yüksələ bilər ki, bu da aradan qaldırılması çətin olan maneəyə çevrilər” [7,79] fikri, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin 25 il ərzində Azərbaycanın təkidlərinə baxmayaraq hələ də həll olunmaması ilə təsdiqini tapır. Qarabağ münaqişəsinin həlli perspektivlərində həm münaqişə tərəfi olaraq işğalçı Ermənistanın, həm də beynəlxalq siyasi təşkilatların təkliflərinin və kompromis variantlarının məqsədəuyğun olmaması status-kvonun dəyişməsinə imkan vermir.

Beləliklə, yuxarıda təhlilə cəlb edilən müəlliflərin əksəriyyətinin mövqe-

ləri bir tədqiqatçı təhlilindən daha çox siyasi analizi xatırladır. Bu siyasi analizlərdə verilən natamam məlumatlar Qarabağ münaqişəsi haqqında müxtəsər və qənaətbəxş olmayan fikirlərdən ibarətdir. Azərbaycana qarşı olan qeyri-konstruktiv mövqe, demək olar ki, bir çox müəlliflərin əsərlərində təkrarlanır, əsassız məlumatlar müəyyən maraqlara uyğun olaraq şişirdilmiş və saxtalaşdırılmış formada təqdim olunur. Rusiya Federasiyası tədqiqatçılarının nəşrlərində, beynəlxalq təşkilatların hesabatlarında Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı fikirlərin böyük əksəriyyəti heç bir əsasa və fakta söykənməyən erməni uydurma və yalanlarından götürülərək birmənalı şəkildə təhlil olunmuşdur.

ƏDƏBİYYAT

1. Həsənov Ə.M. Azərbaycanın geosiyasəti. Bakı: “Zərdabi LTD” MMC, 2015, 1056 s.
2. Большаков А.Г. «Замороженные конфликты» постсоветского пространства: типики международного миротворчества // «Полития», № 1(48), 2008, с. 27-37
3. Гасанов А.М. Современные международные отношения и внешняя политика Азербайджана. (Второе изд., доп.). Баку: “Zərdabi LTD” MMC, 2013, 1008 с.
4. Гурушкин П.Ю. Карабахский конфликт. Первые попытки переговоров: ошибки и достижения посредников // «Известия Российского Государственного Педагогического Университета им. А.И.Герцена. Научный журнал, № 108. СПб.: 2009, с. 198-202
5. Крыжановская О.А., Петрова С.В. Нагорный Карабах: ситуация вокруг конфликта и перспективы его развития в современных условиях // «Вестник СГУТ и КД», 2011, № 1 (15), 116-119 с.
6. Крылов А., Малышева Д. Россия и постсоветские государства Центральной Азии и Южного Кавказа: прогноз на 2030 год // «Россия и новые государства Евразии», 2011, № 1
https://www.imemo.ru/files/File/magazines/rossia_i_novay/2011_01/AKRY_Rossia.pdf
7. Майоров М.В. Роль российской дипломатии в урегулировании конфликтов на постсоветском пространстве к началу XXI века // «Новая и новейшая история». 2004, № 3, 60-79 с.
8. Малышев Д.В. Евразийская и Евроатлантическая альтернативы государств Южного Кавказа. «Кавказские хроники» // www.imemo.ru/jour/RNE/index.php?page_id=721&id=7334
9. Нуйкин А.А. «Карабахский дневник» // Газ. «Известия», № 249, 28 октября 1991 г. // www.russia-armenia.info/node/22392
10. Семнеби П. Укрепление доверия и урегулирование конфликтов. «Южный Кавказ в поисках идентичности» // www.globalaffairs.ru/number/Yuzhnyi-Kavkaz-v-poiskakh-obschei-identichnosti-15363
11. Хантингтон С.Ф. Столкновение цивилизаций. М: АСТ, 2003 603, [5] с.
12. Шабельникова О.В. Политика Европейского Союза в отношении Азербайджанской Республики (1991-2014 гг.). дисс. к.и.н. М: 2014 // dissovet.rudn.ru/web-local/prep/rj/dis/download.php?file...
13. Шелест А. Институциональное посредничество в конфликтах на Кавказе // «Центральная Азия и Кавказ». Том 15, Вып.2, 2012, 40-49 с.
14. Юн С.М. Европейская политика соседства и урегулирование постсоветских конфликтов // «Вестник Томского государственного университета». 2013, № 375, 112-114 с.

ПЕРСПЕКТИВЫ УРЕГУЛИРОВАНИЯ АРМЯНО-АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО НАГОРНО-КАРАБАХСКОГО КОНФЛИКТА В ИССЛЕДОВАНИЯХ РОССИЙСКИХ ИСТОРИКОВ

Х.Г.КЯЗИМОВА

РЕЗЮМЕ

В статье проанализированы события, происходящие на фоне армяно-азербайджанского нагорно-карабахского конфликта, а также переговорный процесс, проводимый в целях стабилизации отношений между противоборствующими сторонами. При этом основной упор делается на освещении российской историографией дипломатических шагов, предпринятых ООН, НАТО, ОБСЕ и другими международными структурами. Небеспристрастная, а временами просто предвзятая и откровенно недружелюбная политика Российской Федерации в отношении Азербайджана находит известную поддержку и со стороны российских авторов, пишущих на конфликтологические, политологические и геополитические темы. Россия, включившая Южный Кавказ в сферу интересов своего геополитического пространства в результате многовекового соперничества и борьбы, само собой разумеется, отнюдь не желает уступить свое право арбитража и моделирования указанного конфликта, как отдельным государствам, так и международным организациям. Во многом по этой причине происходит затягивание решения армяно-азербайджанского нагорно-карабахского конфликта. В данной статье автор, анализируя монографии и статьи по означенной теме в новейшей российской историографии, пытается раскрыть обстоятельства и мотивы, лежащие на основе анти азербайджанских предубеждений, столь часто встречаемых в этих работах.

Ключевые слова: Нагорный Карабах, международные организации, ОБСЕ, Минская группа, ООН, российская историография, Железноводское коммюнике, Карабахский конфликт

THE PERSPECTIVES OF THE SETTLEMENT OF THE ARMENIAN-AZERBAIJANI NAGORNO-KARABAKH CONFLICT IN THE RESEARCHES OF RUSSIAN HISTORIANS

H.Q.KAZIMOVA

SUMMARY

The article is deals events taking place against the background of Armenia-Azerbaijan Nagorno-Karabakh conflict, as well as analyzed for stabilize relations between the parties the ongoing negotiation process. Also in article showing that UN, NATO, OSCE and other authoritative international organizations in the Nagorno-Karabakh conflict between Armenia and Azerbaijan was reflected in the article in Russian history studies of diplomatic progress in creating a compromise. The other objective policy against Azerbaijan in the Russian Federation in the works of most Russians authors is also supported. The geographical position of Russia in the South Caucasus for centuries of struggle does not want to wage by the state and to sacrifice any advantage gained in political games. For this reason, the ongoing Nagorno-Karabakh conflict between Armenia and Azerbaijan is still not resolved. An article In Russian history studies devoted to the subject of books and articles analyzing directly and indirectly to the truth of the opinion not based on facts were investigated in the history of Azerbaijan.

Keywords: Nagorno-Karabakh, international organisations, OSCE, Minsk Group, UN, Russian historiography, The Jeleznovodsk agreement, Karabakh conflict